

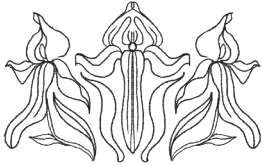
MATS STRANDBERG

PESTBLOEMEN

Vertaald door Femke Muller



uitgeverij
blauw gras





HOOFDSTUK EEN

Ik ga je vertellen hoe het was die herfst.

Ik begin met het allergrootste geheim.

Ik ga het ergste opbiechten:

ik wilde alleen maar dat ze zou stoppen met schreeuwen.

Ik was vijftien jaar oud in de herfst van 1710. Ik had een moeder en een vader en een zusje dat Ebba heette. We woonden samen met de bediendes in een groot huis op Riddarholmen. Dat was de beste buurt van heel Stockholm, met overal paleizen en mooie huizen.

Ik geloofde in God, dus ik gehoorzaamde zijn woorden uit de Bijbel. Maar ik geloofde nog meer in mijn vader. Hij was mijn held. Zolang hij in de buurt was, was ik niet bang voor spoken of moordenaars, of soldaten uit Rusland. Ik wist heel zeker dat hij ons tot zijn laatste druppel bloed zou verdedigen en dat hij zelfs de Duivel te slim af zou kunnen zijn. Maar papa was niet vaak thuis. Mama was er wel altijd. Toen ik nog een kind was, zocht ik in haar armen een veilige plek als ik was gevallen en me pijn had gedaan. Zij fluisterde precies de juiste woordjes als ik getroost wilde worden.

Ik dacht dat ik wist hoe de wereld in elkaar zat. Het leek niet moeilijk om onderscheid te maken tussen goed en fout, hemel en hel, leven en dood. En ik dacht dat het leven recht-

vaardig was. Als ik maar zorgde dat ik lief en gehoorzaam was en alles deed wat er van me werd verwacht, zou mij nooit iets slechts overkomen.

Die zomer werd er gefluisterd dat de pest vanaf de andere kant van de Oostzee naar Stockholm was gekomen aan boord van een schip. De meeste mensen, in ieder geval die in mijn veilige wereldje, geloofden die geruchten niet. De pest leek te horen bij een tijd die achter ons lag. Hij kon onmogelijk zijn teruggekeerd. *Dit is een heel andere ziekte*, zeiden de artsen. *Veel minder gevaarlijk*. Maar de pest trok zich er niets van aan dat zij de waarheid niet wilden zien. Hij spreidde zijn zwarte vleugels uit over de wijken van de armen, waar de mensen dicht op elkaar woonden. En vandaar vloog de ziekte verder over de stad.

De kerkklokken luidden steeds vaker voor de zielen van de doden. En toch was ik niet bang. Zelfs nog niet in september, toen ze uiteindelijk toegaven dat het de pest was en dat heel Stockholm in isolatie moest. Alleen wie kon bewijzen dat hij gezond was, mocht de stad nog uit. Maar wat had dat met mij te maken? Ik was nog nooit buiten Stockholm geweest. De rest van het land leek voor mij net zo ver weg als een sprookje. Ik zei mijn gebeden en sliep prima 's nachts; ik wist zeker dat de dikke stenen muren van ons huis ons tegen al het kwaad zouden beschermen. Bovendien had ik gehoord dat een goed humeur een effectief wapen tegen de pest was. Wat had je eraan om je zorgen te maken?

Op een dag kwam de lijkwagen naar Riddarholmen om de zoon van de goudsmid op te halen. Daarna was ook de zoon van de banketbakker weg. Hij speelde vaak met mijn zusje. Opeens kregen mensen die ik kende de ziekte. De ramp was

mijn wereld binnengesloten. Het was onbegrijpelijk. Mama en papa wilden ons niet ongerust maken, dus ik luisterde stiekem de bediendes af. Ik hoorde dat niemand wist hoe de ziekte zich verspreidde, maar ze dachten dat het te maken had met slechte lucht. Er werden grote vuren aangestoken in straten en op pleinen, zodat de ziekte zou worden verjaagd door de rook. Die hing als een mist over de stad, je ogen gingen ervan branden en tranen.

Iedere ochtend en iedere avond onderzochten we elkaars lichaam op bultjes. We voelden elkaars voorhoofd om te controleren of iemand koorts had. Ebba was pas vijf en mama liet haar geloven dat het gewoon een leuk spelletje was, maar ik voelde voor het eerst echte angst.

Het was een angst waardoor ik me ziek voelde. Het leek of er een klem om mijn borst zat waardoor ik moeilijk kon ademen. De gedachten tolden koortsachtig door mijn hoofd, maar ik kwam niet verder.

We zaten om de grote tafel in de eetkamer toen het gebeurde. Ik schrok van een luid gekletter. Toen ik opkeek, zag ik dat mama haar lepel had laten vallen. Op het tafelkleed zaten vettige vlekken van de goulashsoep.

Mama's gezicht was bleek en bezweet. De koorts had haar lichaam getroffen als een donderslag bij heldere hemel en ze rilde terwijl ze naar ons probeerde te lachen.

‘Ik ben gewoon moe,’ zei ze. ‘Maak je maar geen zorgen.’

Mama kon me altijd met een blik geruststellen, maar dit keer was het anders. Ze lachte zo krampachtig dat haar mondhoeken trilden. En ik wist het toen al.

‘Ik denk dat ik beter even kan gaan liggen,’ zei mama, haar stem was al net zo gespannen als haar lach.

We keken zwijgend toe hoe ze langzaam opstond en de eetkamer uit liep. Toen papa vroeg of hij moest helpen, schudde ze alleen haar hoofd.

‘Magdalena,’ fluisterde Ebba. ‘Gaat mama nu ook dood?’

Ik durfde geen antwoord te geven. Mijn keel werd dichtgeknepen door de tranen en ik dacht dat ik mijn stem misschien niet onder controle zou kunnen houden.

Het enige waar ik aan kon denken, was precies datgene wat ik niet hardop kon zeggen: wat moesten we als mama er niet meer was? Wat zou er met ons gebeuren?

Papa at zijn soep met een vastberaden gezicht, maar ik zag dat hij bang was. Dit was de eerste keer in mijn leven dat ik begreep dat hij maar een gewoon mens was. En tegen de pest kon een mens niets beginnen.

De volgende ochtend vertelde papa mij en de bediendes dat de eerste builen in mama’s oksels waren verschenen. De zwarte bultjes waren niet groter dan peperkorrels, maar we wisten wat ze betekenden.

Ik wilde nog steeds geloven dat het leven eerlijk was. Hoe zou mama, die nog nooit iemand kwaad had gedaan, kunnen doodgaan? Er waren mensen die de pest hadden overleefd, al waren dat er maar weinig. Ik bad tot God dat mama een van hen zou zijn.

We luchtten de kamers en brandden er jeneverbastakken. Papa rookte de hele dag pijp zodat de tabaksrook de ziekte zou verdrijven. Maar met mama ging het alleen maar slechter. Op haar hele lichaam groeiden de bultjes uit tot builen. Ze werden keihard en waren zo pijnlijk dat ze het uitschreeuwde als iemand ze aanraakte.

Het was mijn taak om Ebba weg te houden uit de slaap-

kamer. Ik probeerde haar af te leiden door voor te lezen uit mijn boek met Romeinse mythen. Maar Ebba wrong zich los uit mijn armen. Ze had geen belangstelling voor de strijd die de goden voerden tegen elkaar en tegen de mensen die hen kwaad hadden gemaakt.

‘Ik wil gewoon bij mama zijn,’ zei ze met een boze blik, haar lip trilde.

Ik wist niet wat ik moest antwoorden. Ik wilde niet verantwoordelijk zijn voor mijn zusje. Het afgelopen jaar had ik het gevoel gehad dat ik bijna volwassen was. Ik had ernaar verlangd dat mijn eigen leven zou beginnen, maar nu voelde ik me weer een kind. Gewoon een bang klein meisje dat getroost wilde worden. Ik vroeg me af waarom ik zo’n haast had gehad om op te groeien. Waarom was ik niet blij geweest met wat ik had en had ik niet begrepen dat het me elk moment kon worden afgenomen?

Het werd weer ochtend en ik was het eerst van iedereen wakker. Ik kroop voorzichtig uit bed en ging in de deuropening van de kamer van mijn ouders staan. Buiten brak de bleke ochtendschemering aan, maar de kamer was nog vol schaduw.

Ik hoorde mama hijgend ademen in het bed. Opperflakkig en veel te snel. Ik verlangde zo hevig naar haar dat het pijn deed in mijn lijf.

‘Ik hou van je,’ zei ik. ‘Ik hou meer van jou dan van wat dan ook.’

Ik dacht dat ze me niet gehoord had, maar net toen ik weer weg wilde gaan, fluisterde mama mijn naam. ‘Magdalena.’

Het was nauwelijks meer dan een zucht, iel en spookachtig, alsof ze al uit deze wereld was vertrokken. Ik wilde haar

bij ons houden, maar ik wist niet hoe. Het was verboden, maar ik kon mezelf niet tegenhouden.

Ik liep de kamer in.

Die stonk naar ziek lichaam, ondanks het luchten en de rook. Ik probeerde mijn adem in te houden, om de pest niet op te zuigen in mijn longen.

In mijn ooghoek zweefde iets voorbij en ik bleef midden in de kamer staan. Mijn hart bonkte hevig toen ik me omdraaide, maar ik had gewoon mezelf gezien in de kostbare spiegel met de versierde zilveren lijst. Op het tafeltje ervoor lag de haarborstel, met op de achterkant dezelfde zilveren versiering. Daar zat mama 's avonds altijd en dan liet ze het dienstmeisje haar lange haar uitborstelen terwijl ik haar vertelde over iets wat er die dag was gebeurd, of over iets wat ik in een boek had gelezen. Ik vond het het allerfijnt als ik mama aan het lachen kon maken. De hoop dat ik op de een of andere magische manier net zo mooi zou worden als zij had ik opgegeven. Ebba had haar blonde schoonheid geërfd. Ik had dezelfde stugge, donkere krullen als papa en mijn hoekige gezicht leek op geen van mijn beide ouders.

Ik liep naar het bed toe. Mama had de dekens van zich af geschopt en haar bezwete nachtpon was omhooggekropen. Haar benen waren bedekt met donkere striemen. Bij het zien van haar gezicht verstijfde ik.

Het wezen dat daar op het kussen lag kon mijn moeder niet zijn. Ik bleef naast het bed staan en probeerde mijn tranen tegen te houden. Probeerde niet te laten merken hoe bang ik was.

Haar blonde haar was donker van het zweet en plakte op haar loodgrijze huid. Haar droge, gebarsten lippen waren omhooggekropen over haar tanden zodat ze eruitzag als een wanhopig dier. Haar glanzende ogen waren leeg en staarden wild in het rond.

Ik hoorde mezelf snikken.

Mama's blik werd helder. Ze fluisterde nog een keer mijn naam, het klonk als een gebed. Toen ze haar handen naar me uitstreckte, zag ik de builen op haar armen. Ze waren groot als rozen en zaten vol pus.


Als ik me door haar zou laten knuffelen, zou ze mij bedekken met de ziekte. Ik zou net zo worden als zij.

Ik stond als aan de grond genageld. Ik weet niet hoelang ik daar heb gestaan voordat ik erin slaagde mijn lichaam over te halen om te vluchten.


Papa moest een ongelooflijke hoeveelheid geld betalen voordat de dokter bij ons thuis durfde te komen. Ebba begon te huilen toen ze zijn masker zag. Het bedekte zijn hele gezicht en het had een lange snavel die gevuld was met kruiden die hem moesten beschermen. Zijn zwarte mantel fladderde om hem heen toen hij de slaapkamer binnenging, waardoor hij een vogel leek die rechtstreeks uit de hel kwam gevlogen.

Ik had weg moeten gaan, maar ik bleef in de deuropening staan. Ik zag alles. De dokter probeerde de builen weg te branden. Eerst met vuur, toen met bijtend zuur. Toen dat niet lukte, probeerde hij ze weg te snijden, maar de builen zaten heel diep in het vlees. Mama gilte aan een stuk door. Ze stopte zelfs niet toen papa de dokter de deur uit zette.

Het woordeloze geschreeuw ging dwars door de dikke stenen muren heen en achtervolgde ons door de kamers. Het hielp niet om je handen voor je oren te houden. We konden nergens heen. Konden niet vluchten. Zelfs in de ogenblikken dat het me lukte om in slaap te vallen, hoorde ik haar geschreeuw. Ik droomde over zwarte vogels.



De stem van mama, die altijd zo zacht en warm was geweest, klonk donker en krakerig en ze bleef maar schreeuwen. Ze klonk als een boze geest, wanhopig en woedend.



Papa liet een dominee komen zodat mama kon biechten en de ziekenzalving kon ontvangen. De dominee had een spons gedrenkt in azijn in zijn mond. Ik weet niet eens of mama wel heeft gemerkt dat hij er was. Haar geschreeuw overstemde waarschijnlijk alle woorden van God.

Op het laatst leek het of het geschreeuw mijn lichaam binnendrong. Of het een deel van mij werd. Ik dacht dat ik mijn verstand zou verliezen en ik bad tot God dat ik haar niet meer hoefde te horen.

Het was nacht toen mijn gebeden in vervulling gingen. En ik kwam erachter dat er iets was wat nog erger was dan haar geschreeuw: de stilte die erop volgde.

